

ГАРЧИГ

ОРШИЛ	3
ХАМРАХ ХҮРЭЭ.....	3
БҮЛЭГ. ТӨСЛИЙН ЕРӨНХИЙ ТАНИЛЦУУЛГА.....	7
1.1. Төсөл хэрэгжих талбайн байршил.....	7
1.2. Төсөл хэрэгжүүлэгчийн ерөнхий мэдээлэл	7
1.3. Ордын товч мэдээлэл.....	8
Ордын нөөц.	8
Ордын уул-техникийн нөхцөл.....	8
Ашиглалтын систем	9
Уулын ажлын горим.....	9
1.4. Төслийн дэд бүтэц	9
БҮЛЭГ 2. ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖИХ БҮС НУТГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ХУРААНГУЙ.....	10
2.1. Төслийн талбай орчмын физик, газарзүй.....	10
2.2. Усан орчны төлөв байдал.	10
2.3. Уур амьсгал.....	11
2.4. Ургамал, амьтны аймаг	11
Амьтны аймаг.	11
БҮЛЭГ 3. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ.....	12
3.1. Агаарын чанарт учруулах сөрөг нөлөөлөл	12
3.2. Газрын гадарга болон хөрсөн бүрхэвчид учруулах сөрөг нөлөөлөл.....	12
3.3. Ургамлан нөмрөгт үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл.....	12
3.4. Амьтны аймагт учруулах сөрөг нөлөөлөл	13
3.5. Газрын гадарга болон гүний усанд учруулах сөрөг нөлөөлөл.....	13
3.6. Төслийн үйл ажиллагаанаас үүсэх хог хаягдал орчны эрүүл ахуйд сөргөөр нөлөөлөх.	13
3.7. Нийгэм эдийн засагт учруулах эерэг болон сөрөг нөлөөлөл	14
ДӨРӨВ. 2026 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	15
4.1. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө.....	21
Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө.....	21
4.2. Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	25
Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө.....	25

4.3. “Ногоон байгууламж”-ын төлөвлөгөө	26
4.3. Дүйцүүлэн хамгааллын төлөвлөгөө	27
Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	27
4.4. Нүүлгэн шилжүүлэх нөхөн олговор олгох төлөвлөгөө	29
4.5. Түүх соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	29
4.6. Осол эрсдлийн менежментийн төлөвлөгөө	29
Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	29
4.7. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	31
1.1. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	31
4.8. Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	32
ТАВ. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР	34
ЗУРГАА. БОМТ, ТҮҮНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙГ ОРОЛЦОГЧ, СОНИРХОГЧ ТАЛУУДАД ТАЙЛАГНАХ, ХЭЛЭЛЦҮҮЛЭХ ХУВААРЬ	36

ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ

Хүснэгт 1. Төслийн талбайн солбицол	7
Хүснэгт 2. Төсөл хэрэгжүүлэгчийн ерөнхий мэдээлэл	7
Хүснэгт 3. Унд ахуйн хэрэглээнд ашиглах гүний худгийн солбицол	9
Хүснэгт 4. Нөлөөллийн үнэлгээ, %	12
Хүснэгт 5. Үүсэх хог хаягдлын төрөл	13
Хүснэгт 6. Хөрсний агрохимийн шинжилгээний үр дүн	15
Хүснэгт 7. Хөрсний хүнд металл	17
Хүснэгт 8. Уурхайн шүүрлийн ус	17
Хүснэгт 9. Гүний худгийн шинжилгээний үр дүн	18
Хүснэгт 10. Агаарын чанарын хяналт-шинжилгээний үр дүн	20
ХҮСНЭГТ 11. 2026 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ НИЙТ ЗАРДАЛ	20

ХАВСРАЛТ МАТЕРИАЛЫН ЖАГСААЛТ

1. Улсын бүртгэлийн гэрчилгээ
2. Ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрлийн гэрчилгээний хуулбар
3. Хамгаалалтын бүсийн хилийн заагтай давхацсан эсэхийг тодорхойлсон лавлагаа
4. Барьцаа хөрөнгө байршуулсан баримт

ОРШИЛ

Хэнтий аймгийн Батноров сумын нутаг дэвсгэрт хэрэгжиж буй ашигт малтмал ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн MV-010434 дугаартай “Сэрвэн” нэртэй хайлуур жоншны ордыг ил аргаар ашиглах төслийн 2026 оны БОМТөлөвлөгөөг Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2019 оны А/618 дугаар тушаалаар батлагдсан “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө, хянах батлах, тайлагнах журам”-ыг үндэслэн, төслийн 2025 оны 08-р сарын 14-ний өдөр батлагдсан БОННУ-ний нэмэлт тодотголын тайлан болон 2026 онд хэрэгжүүлэх уулын ажлын төлөвлөгөөтэй уялдуулж, тус төслийн 2025 онд хэрэгжүүлсэн БОМТөлөвлөгөөний биелэлтийг дүгнэх ажлын үед орон нутгаас өгсөн саналуудыг тусган боловсруулав.

Тус тайлангийн агуулга бүтцийн хувьд:

- Тухайн төслийн ерөнхий мэдээлэл, үйл ажиллагааны танилцуулга,
- Төсөл хэрэгжүүлэх бүс нутгийн байгаль орчны төлөв байдлын хураангуй,
- Төслөөс байгаль орчин, нийгэм эдийн засагт учруулах эерэг болон сөрөг нөлөөллийн товч тодорхойлолт
- Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө гэсэн агуулгаар боловсруулав.

Монгол улсын нутаг дэвсгэрт үйл ажиллагаа явуулах үйлдвэр, үйлчилгээний аливаа төсөл нь байгаль орчны хуулиудаар тогтоосон хэм хэмжээ ба төрийн захиргааны байгууллагаас баталгаажуулсан стандарт, нормын шаардлагад нийцүүлэн хэрэгжих ёстой.

“Сэрвэн” нэртэй жоншны ордыг ашиглах төсөл нь дараах байгаль орчны хуулиуд, агаар, ус, хөрсний чанарын стандартуудыг дагаж мөрдөнө.

ХАМРАХ ХҮРЭЭ

Хуулийн заалт	Зүйл
Монгол улсын үндсэн хуулиас	
1. Монгол улсад газар, түүний хэвлий, ой, ус, ургамал, амьтан болон байгалийн бусад баялаг гагцхүү ард түмний мэдэл, төрийн хамгаалалтад байна.	Монгол Улсын Үндсэн Хууль Зургаадугаар зүйл
2. Монгол улсад иргэдэд өмчлүүлснээс бусад газар, түүнчлэн газрын хэвлий, түүний баялаг, ой, усны нөөц, ан амьтан төрийн өмч мөн.	
3. Төр газрын эзэд газартай нь холбогдсон үүрэг хүлээлгэх, улсын тусгай хэрэгцээг үндэслэн нөхөх олговортойгоор газрыг солих буюу эргүүлэн авах, уг газрыг хүн амын эрүүл мэнд, байгаль хамгаалал, үндэсний аюулгүй байдлыг ашиг сонирхолд харшаар ашиглавал хурдан авч болно.	
4. Хөдөлмөрлөх, эрүүл мэндээ хамгаалах, үр хүүхдээ өсгөн хүмүүжүүлэх, байгаль орчноо хамгаалах нь иргэн бүрийн журамт үүрэг мөн.	Арвандолдугаар зүйл
Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуулиас	
Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага үйлдвэрлэлийн болон ахуйн хог хаягдлаар байгаль орчныг бохирдуулахгүй байх талаар дараах үүрэгтэй.	Тавдугаар бүлэг Хориннэгдүгээр зүйл
1. Хог хаягдлыг ялган, зориулалтын саванд цуглуулан, тусгайлан тоноглогдсон тээврийн хэрэгслээр зөөж тогтоосон цэгт хаях.	Байгаль орчныг бохирдохоос хамгаалах
Аж ахуйн нэгж, байгууллага байгаль орчныг хамгаалах талаар дараах үүрэгтэй байна.	Гучиннэгдүгээр зүйл
1. Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль тогтоомж, засгийн газар, нутгийн өөрөө удирдах байгууллага болон засаг даргын шийдвэр, улсын байцаагч, байгаль хамгаалагчийн шаардлагыг биелүүлэх;	Аж ахуйн нэгж байгууллагын үүрэг

**Хэнтий аймгийн Батноров сумын нутагт орших
“Сэрвэн” нэртэй жоншны ордыг ашиглах төслийн
2026 оны Байгаль орчны менежментийн
төлөвлөгөө**

“Биг могул гранд” ХХК

2. Бохирдлын эх үүсвэр бүхий аж ахуйн нэгж, байгууллага нь байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг хангах, өөрийн үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагааны улмаас байгаль орчинд ялгаруулж байгаа хатуу, шингэн, хийн хаягдлыг хянах ажлыг зохион байгуулж ажиллуулах үүрэг бүхий дотоод хяналтын нэгжтэй байх; 3. Өөрийн үйл ажиллагааны улмаас байгаль орчинд учруулсан хохирлыг арилгах, холбогдох байгууллагад мэдэгдэх, байгаль орчны хяналтын улсын байцаагчийн ногдуулсан нөхөн төлбөрийг ажлын 14 хоногт багтаан төлөх.	
Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хуулиас	
Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь байгаль хамгаалах төлөвлөгөө, орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөрөөс бүрдэнэ. Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөнд байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээгээр тогтоосон сөрөг нөлөөллийг багасгах, арилгах арга хэмжээ, түүнийг хэрэгжүүлэх хугацаа, шаардагдах хөрөнгө зардлыг тусгасан байна; Орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөрт үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагааны улмаас байгаль орчны төлөв байдалд үзүүлж буй өөрчлөлтийг хянах, шинжилгээ хийх, үр дүнг тайлагнах, түүнийг хэрэгжүүлэх арга хэлбэр, шаардагдах хөрөнгө, зардал, хугацааг тодорхойлон тусгана. Байгаль орчныг хамгаалах тухайн жилийн төлөвлөгөө, орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөр болон тэдгээрийг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах хөрөнгө, зардлын хэмжээг байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын ерөнхий үнэлгээ хийсэн байгууллага батална.	Есдүгээр зүйл Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө
Агаарын тухай хуулиас	
9.1.1 Агаар хамгаалахтай холбогдсон дүрэм, журам, бохирдуулах бодисын хаягдлын стандарт, хэм хэмжээний шаардлагыг хангах 9.1.2 Агаарын бохирдлын томоохон суурин эх үүсвэр ашиглан үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэхдээ тухайн эх үүсвэрийн хаягдал, нөлөөллийг хянах дотоод хяналтын багаж хэрэгслээр тоноглох 9.1.3 Аж ахуйн нэгж, байгууллага нь байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээний тайланд тусгасан орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөрийн дагуу дотоод хяналтыг явуулах 9.1.4 Агаар хамгаалах талаар мэргэжлийн байгууллагаас арга зүйн туслалцаа, зөвөлгөө авах 9.1.5 Агаарын бохирдлыг бууруулах талаар холбогдох хууль тогтоомжийг дагаж мөрдөх 9.1.6 Агаарын бохирдлыг бууруулах техник, технологи, шингэрүүлсэн хийн түлш, бусад эх үүсвэрийг ашиглах	Есдүгээр зүйл Аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэний эрх, үүрэг
17.1 Агаар бохирдуулах бодисын хүлцэх агууламж, агаарт үзүүлэх физикийн хортой нөлөөллийн түвшний хэм хэмжээ, түүнчлэн хөдөлгөөнт эх үүсвэрийн төрөл бүрээс агаарт гаргах бохирдуулах бодисын хүлцэх агууламж, физикийн хортой нөлөөллийн түвшний хэм хэмжээ, тэдгээрийг тодорхойлох аргыг стандартаар тогтооно.	Арвандолдугаар зүйл Агаар хамгаалахтай хэм хэмжээ
23.1 Аж ахуйн нэгж байгууллага нь ашиглалтанд орсон хугацааг харгалзахгүйгээр агаарт бохирдуулах бодис гаргадаг физикийн хортой нөлөөлөл үзүүлдэг эх үүсвэр нэг бүрээ хянах, агаар бохирдуулах бодисыг цэвэрлэх, физикийн хортой нөлөөллийг бууруулах тоног төхөөрөмж багаж хэрэгслээр тоноглоно. 23.2 Агаар бохирдуулах бодисыг цэвэрлэх, физикийн хортой нөлөөллийг бууруулах, эх үүсвэр бүрийг хяналтын тоног төхөөрөмж, багаж хэрэгслээр тоноглох, тэдгээрийн ашиглалтын байдалд тухайн салбарыг харьяалах, төрийн захиргааны төв байгууллага, сум дүүргийн Засаг дарга байгаль орчны байцаагч хяналт хийнэ.	Хорингуравдугаар зүйл Эх үүсвэрийг тоноглох
Газрын тухай хуулиас	
35.3.4. Газрын төлөв байдал, чанарын улсын хянан баталгааг тогтоосон журмын дагуу хийлгэж байх; 55.1. Газрын хэвлийг ашиглахтай холбогдсон үйл ажиллагаа нь улс, аймаг, нийслэлийн газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө, нийслэл, сум,	35 дугаар зүйл. Газар эзэмшигчийн эрх, үүрэг

**Хэнтий аймгийн Батноров сумын нутагт орших
“Сэрвэн” нэртэй жоншны ордыг ашиглах төслийн
2026 оны Байгаль орчны менежментийн
төлөвлөгөө**

“Биг могул гранд” ХХК

дүүргийн тухайн жилийн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд тусгагдсан байна. 55.2. Газрын хэвлийг ашиглагч нь байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээ, газрыг хамгаалах, нөхөн сэргээх төсөлтэй байна.	55 дугаар зүйл. Газрын хэвлийг зохистой ашиглах, хамгаалах
Хөрс хамгаалах, цөлжилтөөс сэргийлэх тухай хууль	
Төсөл хэрэгжүүлэгч нь тогтоосон цэгээс бусад газарт хөрсийг хог хаягдлаар бохирдуулахгүй байх, эрүүл ахуйн шаардлага хангасан бохир ус зайлуулах байгууламжтай байх, төслийн ажлын явцад болон дууссаны дараа эвдэрсэн газрын хөрсийг нөхөн сэргээх ёстой. Эзэмшлийн болон өмчлөлийн газрын 10 хувиас доошгүй талбайд зохих журмын дагуу мод тарьж, зүлэгжүүлэх, тогтоосон авто зогсоол болон авто замын зорчих хэсгээс бусад газарт тээврийн хэрэгсэл зогсоох, зорчихыг хориглох, үйл ажиллагааныхаа явцад доройтсон хөрсийг биологийн нөхөн сэргээлтийн стандартын шаардлагад нийцүүлэн нөхөн сэргээх, хөрсний ялзмаг, үржил шимийг тогтоох, доройтлоос хамгаалах зорилгоор гуу, жалга үүсэж болох газарт хаалт хамгаалалт хийх, ойжуулах ёстой.	7 дугаар зүйл. Хөрс хамгаалах, цөлжилтөөс сэргийлэх арга хэмжээ
Байгалийн ургамлын тухай хуулиас	
7.1 Ургамлыг гал түймэр, өвчин, хөнөөлт мэрэгч амьтан, хөнөөлт шавж болон хүний үйл ажиллагааны сөрөг нөлөөллөөс хамгаалах ажлыг бүх шатны Засаг дарга улсын төсвийн хөрөнгөөр, гэрээний дагуу газар эзэмшиж, ашиглаж байгаа иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага өөрийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлнэ.	Долдугаар зүйл Ургамлыг хамгаалах
Галын аюулгүй байдлын тухай хуулиас	
1. Барилга байгууламжийн хийц, бүтээцийн шийдэл нь гал түймэр гарсан тохиолдолд хүн амын аюулгүй байдлыг хангахуйц, гал түймэрийг бага хохиролтойгоор унтраах бололцоог хангасан байна.	Арван наймдугаар зүйл Галын аюулгүй байдлыг хангах талаар тавих нийтлэг шаардлага
Хаягдал усыг зайлуулах цэг тогтоох журам	
1. Иргэн аж ахуйн нэгж, байгууллага нь үйлдвэр, ахуйн бохир усаа ариутгах татуургын сүлжээнд нийлүүлэх боломжгүй тохиолдолд байгаль орчин, хүний эрүүл мэндэд сөрөг нөлөөлөхгүйгээр урьдчилан цэвэрлэж, халдваргүйжүүлэн, бэлтгэсэн цэг талбайд байрлуулна. 2. Хаягдал ус зайлуулах цэгийг байгаль орчин, эрүүл ахуй, халдвар судлалын байгууллагын дүгнэлтийг үндэслэн аймаг, нийслэл, сум дүүргийн Засаг даргын шийдвэрээр тогтооно. 3. Хаягдал ус зайлуулах цэг тогтоох журмыг зөрчвөл “Байгаль хамгаалах тухай” болон “Усны тухай” хуулийн дагуу хариуцлага хүлээлгэнэ.	Нэг Нийтлэг үндэслэл
Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль	
Төсөл хэрэгжүүлэгч нь уг хуульд заасны дагуу галын аюулгүй байдалд тавих шаардлагуудыг хангах болон ажилчдыг эрүүл мэндийн үзлэг, ажлын тусгай хувцас, хамгаалах хэрэгслээр хангах, хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн болон мэргэжлийн сургалтыг зохион байгуулах ёстой. Мөн хөдөлмөрийн аюулгүй байдлыг хангах, хөдөлмөрийн нөхцөлийг сайжруулах, хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэх, хяналт тавих үүргийг аж ахуйн нэгж, байгууллагын захирал /эзэн/, ажил олгогч шууд хариуцах ба үйлдвэрлэлийн явцад бий болсон хими, физик, биологийн хүчин зүйл нь ажлын байрны хөдөлмөрийн эрүүл ахуй, байгаль орчинд сөрөг нөлөөлөл үзүүлэхгүй байх нөхцөлийг бүрдүүлэх, техник, зохион байгуулалтын арга хэмжээ авах, хөдөлмөр эрхлэлтийн явцад гарч болзошгүй осол, бэртэл, өвчлөлөөс ажилтныг хамгаалах хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн менежмент нэвтрүүлэх, ажлын байрны хөдөлмөрийн нөхцөлийн үнэлгээ гаргуулах ёстой.	28 дугаар зүйл. Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн талаар ажил олгогчийн эрх, үүрэг

Стандарт, норм, норматив

№	Дугаар	Нэр
1	MNS 5916:2008	Байгаль орчин. Газар шорооны ажлын үеийн үржил шимт хөрсний хуулалт, хадгалалт Техникийн шаардлага
2	MNS 5918:2023	Байгаль орчин. Эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах. Техникийн шаардлага
3	MNS 5885:2008	Агаар бохирдуулагч бодисын хүлцэх хэм хэмжээ
4	MNS 4585:2016	Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага
5	MNS 5850:2019	Хөрс бохирдуулагч бодисын зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ
6	MNS4943-2011	Усны чанар, хаягдал бохир ус
7	MNS 3342:1982	Байгаль орчны хамгаалал. Усан мандал. Газар доорх усыг бохирдлоос хамгаалах. Ерөнхий шаардлага
8	MNS 0900:2018	Ундны усны эрүүл ахуйн шаардлага, түүнд тавих хяналт
9	MNS 3298:1991	Байгаль хамгаалал. Хөрс шинжилгээнд дээж авахад тавигдах ерөнхий шаардлагууд
10	MNS ISO 226 : 2003	Дуу чимээ – хэвийн норм- түвшний хэмжээ
11	MNS 5342:2007	Автомашинны зогсоол, ангилал. ерөнхий шаардлага
12	MNS 0017-0-0-06:1979	Байгаль орчны хамгааллын стандартын систем. Үндсэн дүрэм

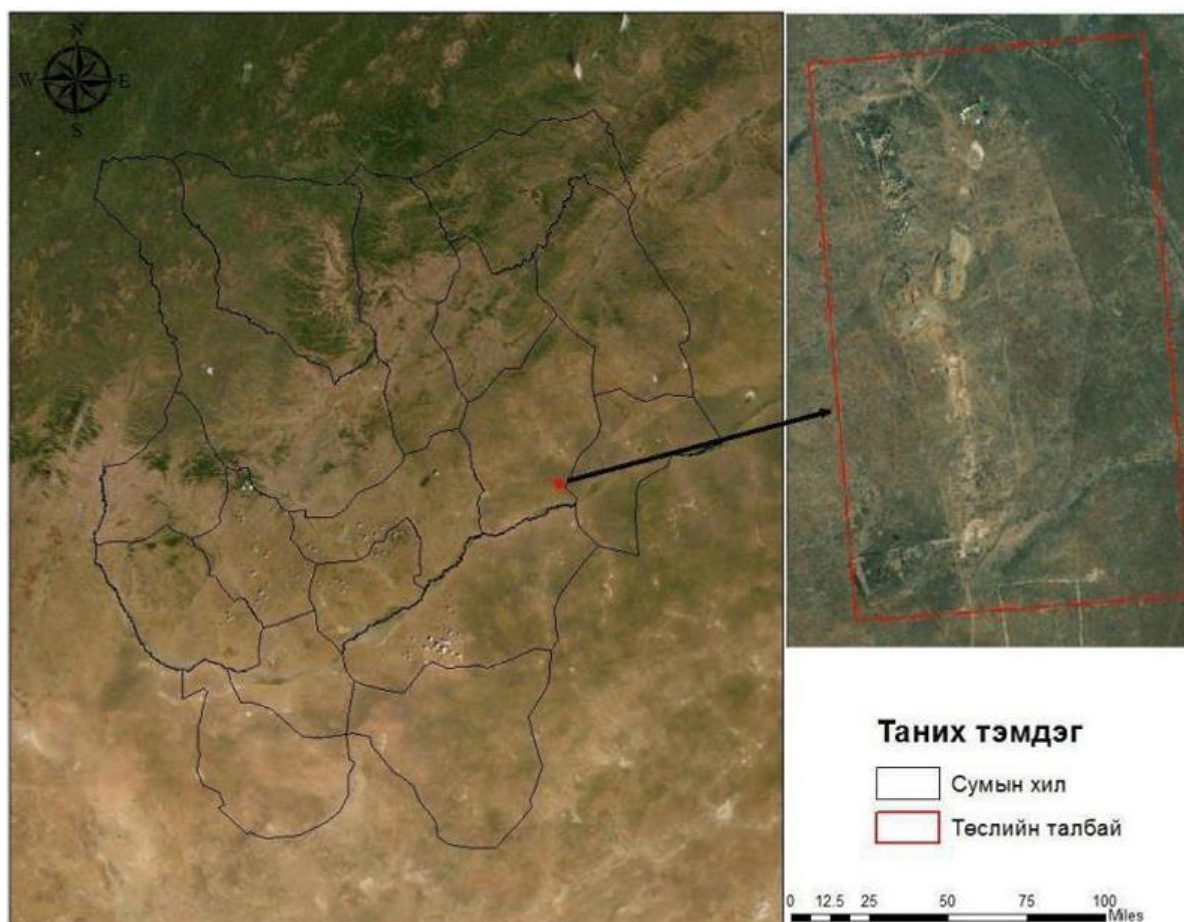
БҮЛЭГ НЭГ. ТӨСЛИЙН ЕРӨНХИЙ ТАНИЛЦУУЛГА

1.1. Төсөл хэрэгжих талбайн байршил

Манай “Биг могул коул энд энержи” ХХК-ийн “Сэрвэн” нэртэй жоншны уурхай нь Хэнтий аймгийн Батноров сумын Идэрмэг 5-р багийн нутаг дэвсгэрт нийт 41.7 га талбайг хамран оршидог.

Хүснэгт 1. Төслийн талбайн солбицол

№	Уртраг	Өргөрөг
1.	111° 35' 35.98"	47° 42' 9.77"
2.	111° 35' 11.98"	47° 42' 9.77"
3.	111° 35' 11.98"	47° 42' 36.77"
4.	111° 35' 35.98"	47° 42' 36.77"

Зураг 1. Төсөл хэрэгжих талбайн байршлын зураг.

1.2. Төсөл хэрэгжүүлэгчийн ерөнхий мэдээлэл

Хүснэгт 2. Төсөл хэрэгжүүлэгчийн ерөнхий мэдээлэл

Төсөл хэрэгжүүлэгч	“Биг могул гранд” ХХК
Улсын бүртгэлийн дугаар	9011652061
Регистрийн дугаар:	6191142

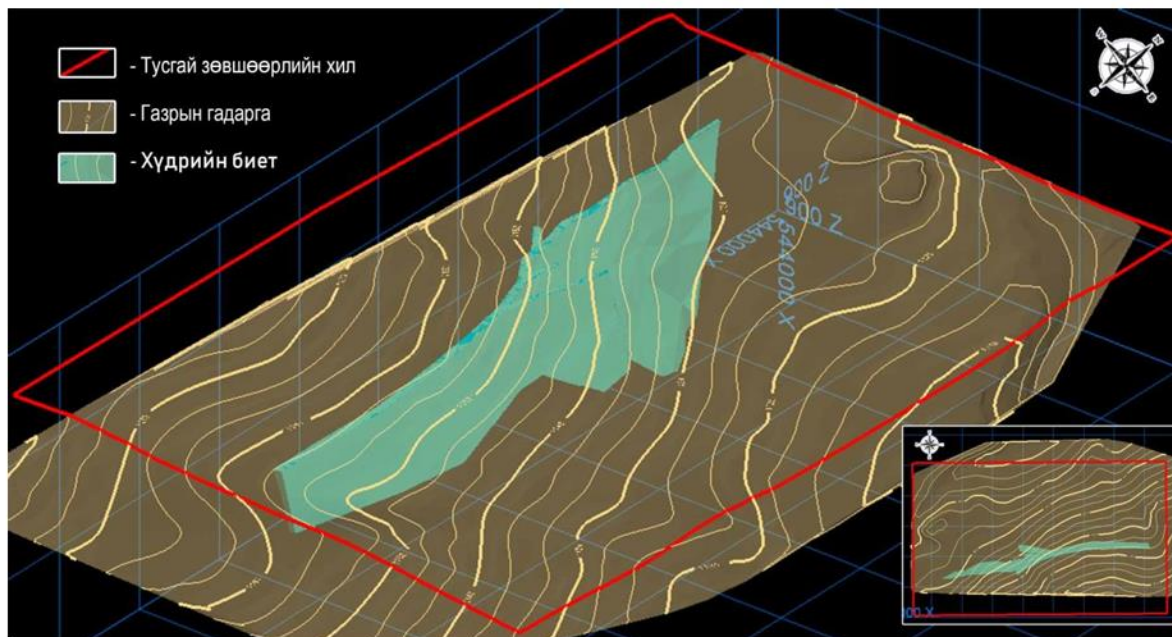
Төсөл хэрэгжүүлэгчийн хаяг	Улаанбаатар хот, Хан-Уул дүүрэг, 3-р хороо 45А байр, 302 тоот
Ашигт малтмал ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн дугаар	MV-010434
Тусгай зөвшөөрөлтэй талбайн хэмжээ	41.7 га
Ашигт малтмалын төрөл	Хайлуур жонш
Ашиглалт явуулах хугацаа	5 жил
Төслийн БОННУ-ний тайлантай холбоотой мэдээлэл	БОННУ-ний тайлан боловсруулсан мэргэжлийн байгууллага: “Тeam смaйл” ХХК, Тайлан батлагдсан хугацаа: 2025.08.14
Хариуцсан мэргэжилтэнтэй холбогдох мэдээлэл	Байгаль орчны мэргэжилтэн Г.Бадамгарав. Холбогдох утас: 80821128, Майл хаяг: gbadmaa1128@gmail.com

1.3. Ордын товч мэдээлэл

Ордын нөөц.

Сэрвэн хайлуур жоншны ордод 2007 онд гүйцэтгэсэн хайгуулын ажлын үр дүнгийн тайлангаар бодитой (В) зэрэглэлээр 46.68%-ийн дундаж агуулгатай 370.3 мян.тн хүдрийн нөөц тогтоогдож Монгол улсын ашигт малтмалын нөөцийн нэгдсэн тоо бүртгэлд бүртгүүлсэн байна.

Ордын уул-техникийн нөхцөл. Орд газрын байрлах талбай нь Хэнтийн нурууны өмнөд шувтрага хэсэгт, харьцангуй бага хэрчигдэлтэй, ой модгүй хээрийн бүст хамаардаг. Гадаргуу нь уулс толгодорхог, өрдөржилт нь дунджаар далайн төвшнөөс дээш 1112.0 м байна. Сэрвэнгийн орд нь ашиглалт явуулахад уул техникийн хувьд аливаа хүндрэл бэрхшээлгүй таатай нөхцөлтэй орд юм. Хүдрийн биет нь суналын дагуу 700 м орчим урт, уналын дагуу В-1 блок 80м, В-2 блок 170 м урттай, дунджаар 2м зузаантай, гадаргууд болон гүндээ маш тогтвортой тасралтгүй үргэлжилдэг, агуулга нь гадаргууд болоод гүндээ жигд тархалттай байна. Баруун, Төв, Хойд, Худагт сэрвэн зэрэг хайлуур жоншны ордуудтай гидротермаль гаралтай, хагарал даган судлын биетүүд үүсгэн бүрдүүлж гарсан тул хүдрийн биетүүд нь маш энгийн хэлбэртэй, агуулга болон зузааны хувьд харьцангуй тогтвортой байна. Хүдрийн биет нь цуварсан, гүвээ толгод даган байрласан, агуулагч чулуулаг нь цул, бат тогтоцтой, хүдрийн биетийн унал харьцангуй босоо (дунджаар 84°) зэрэг нь ашиглахад таатай нөхцөл гэж үзэж байна.

Зураг 2. Талбайн зураг

Ашиглалтын систем

2024 онд батлагдсан төслийн Техник Эдийн Засгийн Үндэслэлээр өмнөх хүдрийн биетийн гаршаас илээр олборлон, зарим хэсэгт буцаан дүүргэсэн хэсгийг далд уурхайн таазыг тодорхойлох, цэвэрлэх зорилгоор +1135 түвшин хүртэл ил аргаар автотээвэртэй, гадаад овоолготой, үлдсэн хэсгийг далд аргаар хүдэр хоршоолон нураах ашиглалтын системээр ашиглана гэж тусгасан.

Уулын ажлын горим

Ил уурхайн уулын ажил нь жилд 4-5 сард явагдана. Үйлдвэрлэлийн үндсэн процессууд нь тасралтгүй 7 хоног, өдөрт 1 ээлжээр 10 цагаар явагдана.

Далд уурхай нь жилийн турш тасралтгүй горимоор ажиллана. Ээлжийн үргэлжлэх хугацааг хөдөлмөр хамгааллын аюулгүй ажиллагааны дүрмийн дагуу гүний уурхайн ажилчдад 7 цагаар, газрын дээрх ажилчдад 8 цагаар явагдана.

2026 оны Уулын ажлын төлөвлөгөөнд тооцсоноор далд уурхайн жилд ажиллах бодит хугацаа 300 хоног байна.

1.4.Төслийн дэд бүтэц

Усан хангамж.

Унд ахуйн хэрэглээнд ашиглах усны хэрэгцээг төсөл хэрэгжих талбайд байрлах гүний худгаас, зам талбайн тоосжилт дарах болон нөхөн сэргээлт, ногоон байгууламжийн усалгаанд шаардлагатай усны хэрэгцээг уурхайн үйл ажиллагааны явцад шүүрэн орж ирэх шүүрлийн усаар хангана.

Хүснэгт 3. Унд ахуйн хэрэглээнд ашиглах гүний худгийн солбицол.

Д/д	Өргөрөг			Уртраг			Ундарга (л/с)
	Градус	Минут	Секунд	Градус	Минут	Секунд	
							1.0

1.	47	42	34.20	111	35	23.90	

Цахилгаан хангамж.

Сэрвэн уурхай нь төвийн эрчим хүчнээс алс зайд оршдог тул уурхайн шаардлагатай эрчим хүчийг Дизель – Станц буюу дизель цахилгаан үүсгэврээр хангаж байна.

БНХАУ-д үйлдвэрлэсэн STF-650-1-4 маркын 630 кВт чадалтай 2 ширхэг дизель генератор сонгосон.

Зам харилцаа.

Зам харилцаа харьцангуй сайн хөгжсөн бүсэд байрлана. УБ-Хэнтий аймгийн төв, Хэнтий аймаг-Батноров сум хүртэл аспалтан замаар холбогдсон. Батноров сумаас Сэрвэн уурхай хүртэл 25 км ердийн шороон замаар явдаг.

Уурхайн барилга, байгууламж

Уурхайн барилга ажилчдын гэр болон котенейрон сууц , гал тогоо болон ариун цэврийн барилга байгууламж, агуулах-засварын байр багтана.

**БҮЛЭГ ХОЁР. ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖИХ БҮС НУТГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ТӨЛӨВ
БАЙДЛЫН ХУРААНГУЙ**

2.1. Төслийн талбай орчмын физик, газарзүй

“Сэрвэн” нэртэй жоншны орд нь засаг захиргааны хуваарийн дагуу Хэнтий аймгийн Батноров сумын 5-р багийн нутаг дэвсгэрт харьяалагдах бөгөөд Батноров сумын төвөөс зүүн урагш 27 км, Улаанбаатар хотоос зүүн тийш 237 км, Бэрх тосгоноос хотоос зүүн урагш 33 км зайд тус тус оршино.

Төсөл хэрэгжих нутаг дэвсгэр нь физик газарзүйн хувьд Төв азийн их муж, Монголын дорнод мужийн Улз Хэрлэнгийн дэд мужид багтдаг, далайн түвшнээс дээш 1000-1500 м өргөгдсөн.

Байгалийн бүс бүслүүрийн хувьд хуурай хээрийн бүсэд хамаарна.

2.2. Усан орчны төлөв байдал.

“Сэрвэн” нэртэй жоншны ордыг ашиглах төслийн талбай нь Монгол орны усны сав газрын ангиллаар Хэрлэн голын сав газарт харьяалагдах бөгөөд усны тухай хуульд заасны дагуу тухайн жилийн ус ашиглах боломжит нөөцийн дүгнэлт болон ус ашиглах гэрээг тус сав газрын захиргаатай байгуулан хэрэгжилтийг ханган ажиллаж байна.

Хэрлэн голын сав газар нь Монгол орны зүүн хэсэгт, эдийн засгийн Төв, Зүүн бүсэд, Говьсүмбэр, Дорнод, Дорноговь, Хэнтий, Төв, Сүхбаатар зэрэг хэд хэдэн аймгийн нутгийг дамнан оршино.

Төсөл хэрэгжих талбайн орчимд гадаргын ус байхгүй бөгөөд төслийн үйл ажиллагаанд шаардагдах усны хэрэгцээг газрын гүний усаар хангана.

Хэрлэн голын сав газарт газрын доорх ус нь ихэнхдээ эрдэсжилт, хатуулаг багатай цэнгэг найрлагатай байдаг. Хэрлэн голын сав газрын эхэн хэсэгт 43 сая м³ /жил, дунд хэсэгт 621 сая м³ /жил, адаг хэсэгт 57 сая м³ /жил ашиглалтын баримжаат газрын доорх усны нөөц тус тус тархсан байна.

2.3. Уур амьсгал

Хэнтий аймгийн Батноров сумын нутаг дэвсгэр нь уур амьсгалын хувьд чийглэгдүү ширүүн мужид хамаарагдах бөгөөд жилд унах хур тунадасны хэмжээ 200-300 мм.

Жилд орох хур тунадасны дийлэнх хувь нь дулаан улиралд буюу 4-9 дүгээр сарын хооронд орно.

Агаарын температурын дундаж хэмжээ өвлийн сард -20.6°C , зуны сард $+19.4^{\circ}\text{C}$, жилийн дундаж салхины хурд 3-4 м/с.

2.4. Ургамал, амьтны аймаг

Хэнтий аймгийн Батноров сумын нутаг дэвсгэрт хамаарч байгаа бөгөөд энэ хэсгийн район нь ургамал газарзүйн мужлалаар Дундад халхын хуурай хээрийн тойрогт багтана. Энэ тойрогт Хангайн нуруунаас зүүн тийш, Төв Монголын боржин чулуутай цохио, толгод, бэсрэг уулс бүхий ухаа гүвээрхэг тэгшивтэр нутгууд хамаарна. Тойргийн хэмжээнд нийт 791 зүйлтэй бөгөөд ургамлын аймгийн хувьд биеэ даасан өвөрмөц онцлог багатай, хэд хэдэн тойргийн шилжих зааг дээр байрлах тул Төв Азийн Монгол хошуу болоод Дагуурын хээрийн, зарим нь цөлөрхөг хээрийн, бас умардын уулсын элементүүд ч оролцоно (*Монгол орны гуурст ургамлын тархалтын өнөөгийн төлөв байдал. М.Ургамал, Ж.Магсар, 2017 он.*). Батноров сумын нутгийн хойд уулархаг хэсгээр хус, бургас, улиас, яргай, хайлаас, гацуур гэх мэт жижиг ой төгөлтэй, нохойн хошуу, дэгд, тарваган шийр, цөс өвс, таван салаа, сөд, бамбайн үндэс зэрэг эмийн ургамал, уулын хээрийн хярганы хиагт, үетэй хялганат, шивээт хялгана, түнхлээ, хиаг, саман ерхөг, цэцэгт дааган сүүл гэх мэт бэлчээрийн ургамлууд зонхилно.

Амьтны аймаг.

Батноров сумын нутагт монгол тарвага, бор гөрөөс, цагаан зээр, саарал чоно, үнэг, хярс, шилүүс, мануул, дорго, туулай, чандага, өмхий хүрэн, зурам зэрэг амьтад элбэг тохиолдоно. Монгол орны шувуудын зүйлээс тус нутагт тогоруу, хун, галуу, нугас, ангир зэрэг усны шувууд, шар шувуу, шонхор, тас, сар, хур сойр, ятуу, болжмор, хэрээ, хараацай шувууд нутагладаг байна.

БҮЛЭГ ГУРАВ. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

Төслийн “Байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний нэмэлт тодотголын тайлан”-нд тодорхойлсноор төслийн үйл ажиллагаанаас байгаль орчны бүрэлдэхүүн хэсэг, нийгэм эдийн засагт дараах эерэг болон сөрөг нөлөөг үзүүлэхээр байна.

Хүснэгт 4. Нөлөөллийн үнэлгээ, %

	Төслийн үйл ажиллагаа	Нөлөөллийн үнэлгээ				Нийт	Бо-ны ангилалын үнэлгээ
		Бага	Дун Д	Их	Маш их		
1	Агаарын чанар	-	4	2	1	7	15%
2	Газрын гадарга болон хэвлий	-	3	5	1	9	19%
3	Хөрсөн бүрхэвч	-	1	5	3	9	19%
4	Гадаргын болон газрын доорх	-	1	2	1	4	9%
5	Амьтны аймаг	2	4	1	-	7	15%
6	Ургамлан нөмрөг	-	3	3	-	6	12.5%
7	Эдийн засаг	-	5	-	-	5	10.5%
Нийт		2	21	18	6	47	100%
Нийт /хувиар /		4%	48%	35%	13%	100%	

3.1. Агаарын чанарт учруулах сөрөг нөлөөлөл

Тоосны бохирдол.

- Уурхайн тээрэлэлтийн явцад тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнөөс шалтгаалан гадаад болон дотоод тээврийн замаас тоосжилт үүснэ,
- Ашигт малтмал олборлолтын явцад тэсэлгээгээр суларсан хөрснөөс тоосжилт үүснэ,
- Хөрсний овоолго үүсгэх үед автомеханизм болох утгуурт ачигчийн үйл ажиллагаагаар орчны агаарт тоос, тоосонцор ялгарна.

Хорт хийн бохирдол.

Уурхайд ашиглагдаж байгаа тээврийн хэрэгслийн хөдөлгүүрээс ялгарах угаарын хий (CO), азотын дутуу исэл (N₂O), хүхэрлэг хий (SO₂) зэрэг хорт хий нь тухайн орчны агаарын чанарт нөлөөлнө.

3.2. Газрын гадарга болон хөрсөн бүрхэвчид учруулах сөрөг нөлөөлөл

Газрын эвдрэл.

Уурхайн ашигт малтмал олборлох малталтын талбай, хөрсний овоолго үүсгэх хэсэг, гадаад болон дотоод тээврийн зам, уурхайн барилга байгууламж зэргийг барьж байгуулах, ашиглах явцад газрын гадарга, хөрсөн бүрхэвч эвдэрч байгалийн унаган төрхөө алдана.

3.3. Ургамлан нөмрөгт үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл

Уурхайн үйл ажиллагааны явцад карьер болон овоолгууд, дэд бүтцийн барилга байгууламжуудыг барих, ашиглах үед тухайн орчны ургамлан бүрхэвч хөрстэй цуг

хуулагдан устана. Мөн замын тоос, шороо, авто машины хөдөлгүүрээс ялгарах хорт хий зэргээр эргэн тойрны ургамлан нөмрөг дарагдах, бохирдох, тухайн орчны ургамлын өсөлт удаашрах, төрөл зүйлийн тоо буурах, өөрчлөгдөх эрсдэлтэй.

3.4. Амьтны аймагт учруулах сөрөг нөлөөлөл

Тухайн бүс нутгийн хөхтөн амьтдын тархац нутаг хумигдах, тоо толгой буурах, хүн, машин техникийн хөдөлгөөн, дуу чимээ, гэрэл зэргээс амьтад дайжих г.м амьтны аймагт шууд биш ч дам байдлаар сөрөг нөлөө үзүүлнэ.

3.5. Газрын гадарга болон гүний усанд учруулах сөрөг нөлөөлөл

Төсөл хэрэгжих талбай орчимд гадаргын ус байхгүй. Уурхайн үйл ажиллагааны үед хог хаягдал ил задгай хаях, шатах тослох материал алдагдах мөн гүний усыг хэт их соруулах зэргээс үүдэн газар доорх ус усыг бохирдуулж, усны нөөцөд сөргөөр нөлөөлж болзошгүй байна.

Төслийн унд ахуйн ус хэрэглээг уурхайн талбайд байрлах 1.0 л/с-ийн ундаргатай гүний худгаас хангана.

Төсөл хэрэгжих эхний жилд уурхайн 2-р босоо гол ам гаргах болон квершлаг малталтын үед 65 м-ийн гүнээс шүүрлийн ус илэрсэн тул зам талбайн усалгаа хийх болон ногоон байгууламжын усалгааг шүүрлийн уснаас хангаж байна.

2024 онд тус орд газарт мэргэжлийн гидрогеологичийн хийсэн судалгаагаар уурхайд хоногт шүүрэн орж ирэх усны хэмжээ 206.02 м³/хон байна.

3.6. Төслийн үйл ажиллагаанаас үүсэх хог хаягдал орчны эрүүл ахуйд сөргөөр нөлөөлөх.

Төслийн үйл ажиллагаанаас дараах хог хаягдлууд үүснэ.

Хүснэгт 5. Үүсэх хог хаягдлын төрөл

Үүсэх хог хаягдлын төрөл	Хог хаягдлын ангиллаар
Ахуйн хэрэглээний хатуу хог хаягдал	Энгийн хог хаягдал
Ахуйн хэрэглээний шингэн хог хаягдал	Энгийн хог хаягдал
Засварын талбайгаас үүсэх хатуу хог хаягдал (Төмрийн хаягдал, хаягдал дугуй г.м)	Барилгын материалын хаягдал
Үнсний хаягдал	Энгийн хог хаягдал
Ашигласан тос тосолгооны материалын хаягдал	Аюултай хог хаягдал

- Хог хаягдлыг ил задгай хаях,
- Шаардлага хангаагүй хогийн саванд хадгалах,
- Дулааны улиралд хог хаягдлыг хэт удаан хадгалах,
- Засварын талбайд үүсэх төмрийн хаягдлыг төвлөрсөн нэг цэгт байрлуухгүй байх,
- Ашигласан тос тосолгооны материал хөрсөнд асарч алдагдсан тохиолдолд хариу арга хэмжээ авахгүй байх,
- Ахуйн хэрэглээнээс үүссэн шингэн хог хаягдлыг ил асгах, хөрсөнд нэвчүүлэн зайлуулах нь орчны агаар, хөрсний шимт чанар, гүний усны чанар зэрэгт сөргөөр

нөлөөлнө.

3.7. Нийгэм эдийн засагт учруулах эерэг болон сөрөг нөлөөлөл

Уурхайн үйл ажиллагааны туршид Батноров сумын иргэд болон нөлөөллийн бүсийн иргэдийн амьдралын хэв маяг, эрүүл мэндэд шууд болон дам байдлаар эерэг болон сөрөг нөлөө үзүүлж болзошгүй.

Төсөл хэрэгжсэнээр улс болон орон нутгийн төсвийн орлого нэмэгдэх, ажлын байр бий болох, ядуурлыг бууруулах зэргээр нийгэм эдийн засагт эерэг нөлөө үзүүлнэ.

БҮЛЭГ ДӨРӨВ. 2026 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө (БОМТ) нь төсөл хэрэгжих нутаг дэвсгэрийн байгаль орчныг хамгаалах, зүй зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх, нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээгээр тогтоосон сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах, урьдчилан сэргийлэх, төслийн талбайн орчинд бий болж болзошгүй сөрөг үр дагаврыг хянах, илрүүлэх үндсэн зорилго бүхий эрхзүйн баримт бичиг юм.

БОАЖЯ нь төслийн БОМТ-г батлан төсөл хэрэгжүүлэх зөвшөөрлийг олгох, жил бүрийн хэрэгжилтийн тайланг хянаж дараа жилийн төлөвлөгөөг батлах замаар уг төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг тогтмол хянана. Мөн БОМТ-ний хэрэгжилтэд сумын байгаль хамгаалагч, байгаль орчны хяналтын улсын байцаагч, Засаг дарга, БОАЖЯ болон байгаль орчны төрийн бус байгууллага хяналт тавих эрхтэй.

БОМТ нь доорх үндсэн 2 хэсгээс бүрдэнэ. Үүнд:

- Төслийн шууд ба шууд бус сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, арилгах үйл ажиллагааг тусгасан байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө,
- Төслийн байгаль хамгаалах төлөвлөгөөнд тусгагдсан арга хэмжээ хэрхэн үр дүнтэй болсон эсэх, шаардлагатай үед нэмэлт арга хэмжээ авах зорилгоор төслийн үргэлжлэх бүх л хугацааны турш хэрэгжүүлэх орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөрөөс бүрдэнэ.

ТӨСЛИЙН ТАЛБАЙД ӨМНӨХ ОНУУДАД ХИЙГДСЭН БОХИРДЛЫН СУДАЛГАА, ШНЖИЛГЭЭНИЙ ҮР ДҮН

I. Хөрсний хяналт-шинжилгээний үр дүн.

Хүснэгт 6. Хөрсний агрохимийн шинжилгээний үр дүн

ХӨРСНИЙ АГРОХИМИ															
Д/д	Хяналтын цэгийн байршил	рН		Чийг		Ялзмаг		Аммиак- NH ₄ , мг/л		Нитрат- NO ₃ , мг/л		Сульфат- SO ₄ , мг/л		Фосфор (P ₂ O ₅), мг/л	
		2024	2025	2024	2025	2024	2025	2024	2025	2024	2025	2024	2025	2024	2025
0	Хяналтын цэгийн байршил	2024	2025	2024	2025	2024	2025	2024	2025	2024	2025	2024	2025	2024	2025
1	Кемпийн гадна талбай	8.01	8.12	-	-	2.8	1.39	0.78	72.28	5.46	12.22	188.89	80.25	0.39	5.59
2	Авто зогсоол	6.05	9.05	-	1.31%	7.39	0.35	27.74	46.04	56.03	26.24	290.93	128.18	14.37	19.63

Хэнтий аймгийн Батноров сумын нутагт орших
 “Сэрвэн” нэртэй жоншны ордыг ашиглах төслийн
 2026 оны Байгаль орчны менежментийн
 ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

“Биг могул гранд” ХХК

3	Засварын талбай	-	8.44	-	3.08%	-	1.85	-	63.49	-	10	-	113.8	-	8.41
4	Хөрсний овоолго	-	7.57	-	5.51%	-	14.74	-	17.79	-	5.38	-	20.94	-	10.94
5	Хяналтын хөрс	6.7	-	-	-	11.64	-	6.32	-	12.56	-	137.4	-	3.16	-

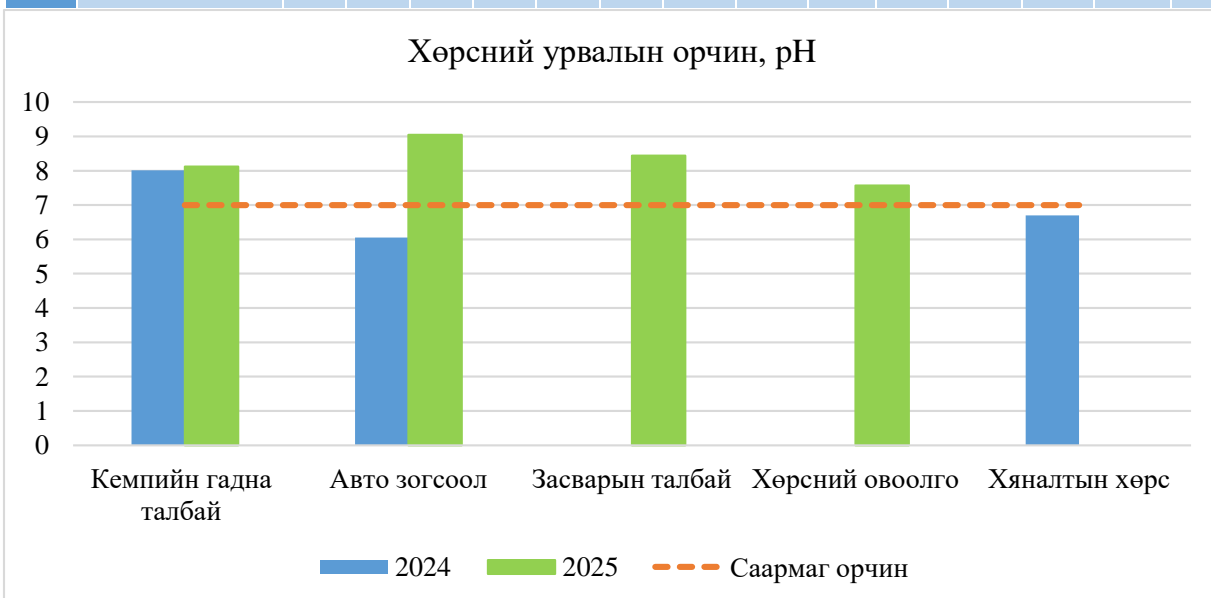

График 1. Хөрсний орчин, рН

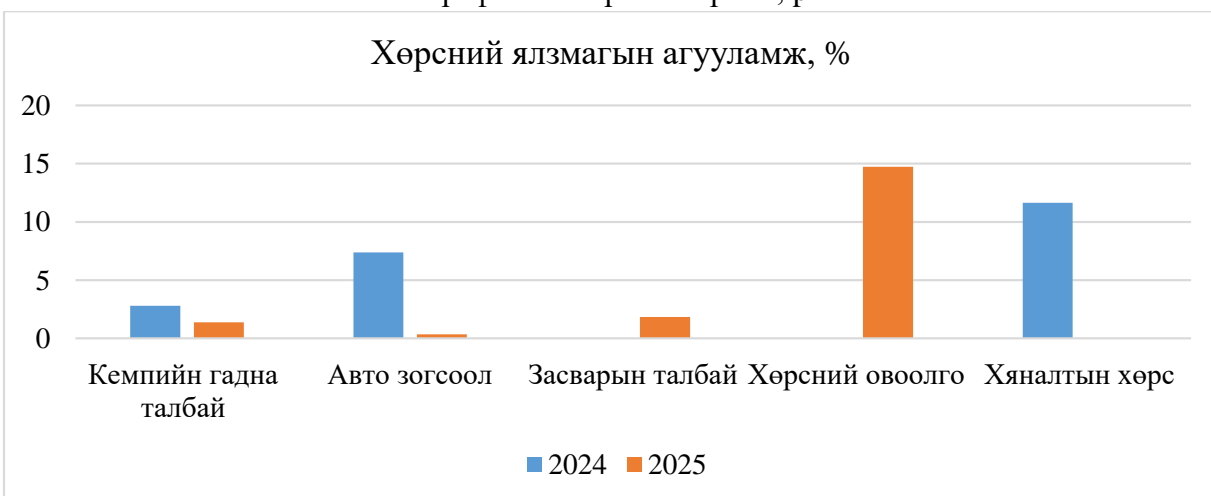

График 2. Хөрсний ялзмагын агууламж 2024, 2025 Оны шинжилгээний үр дүн

Хүснэгт 7. Хөрсний хүнд металл

Д/д	Шинжилсэн үзүүлэлтүүд	Засварын талбай	ШТС	MNS 5850:2019 Хүлцэх агууламж
1	Ni /Никель/	0.64	6.13	150
2	Cd /Кадми/	ND	ND	3
3	Pb /Хар тугалга/	17.43	20.22	100
4	Cu /Зэс/	7.25	8.8	100
5	Zn /Цайр/	49.44	63.29	300
6	Cr /Хром/	13.62	13.97	150

Хөрсний хэсгийн дүгнэлт

- Судалгаанд хамрагдсан талбайн хөрс нь ерөнхийдөө саармаг-шүлтлэг орчинтой.
- Зарим цэгт (ялангуяа авто зогсоол, кемпийн гадна талбай) ялзмагын агууламж буурч, хөрсний чанар доройтох хандлага ажиглагдсан.
- Азот, фосфор зэрэг хөдөлгөөнт нэгдлүүдийн агууламж нь хүний үйл ажиллагааны нөлөөг илтгэж байна.
- Хүнд металлын хувьд стандартад заасан хүлцэх хэмжээнээс хэтрээгүй нь байгаль орчинд ноцтой эрсдэл үүсгэх түвшинд хүрээгүй байна.
- Цаашид авто зогсоол болон кемпийн гадна талбайн хөрсний бохирдлыг бууруулах, хөрсний чанарыг хамгаалах зорилгоор тогтмол хяналт-шинжилгээ хийж, шаардлагатай бууруулах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх нь зүйтэй.

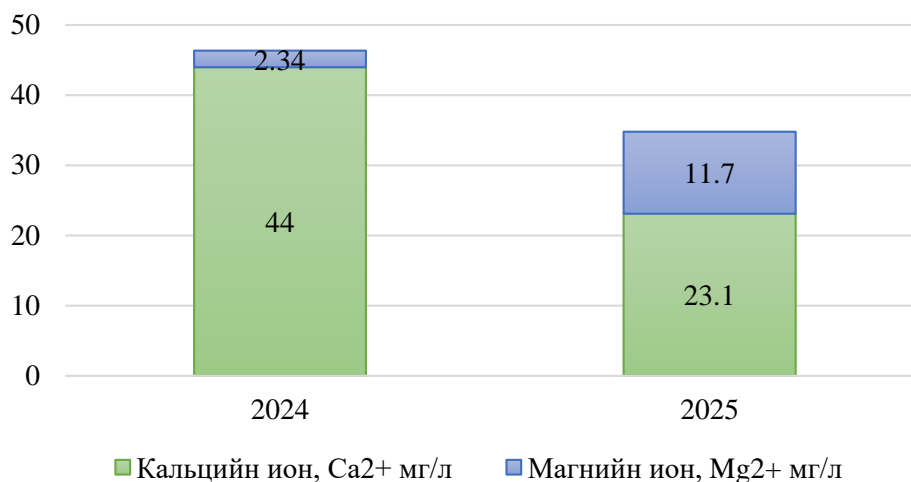
II. Усны чанар, хяналт-шинжилгээний үр дүн.

Хүснэгт 8. Уурхайн шүүрлийн ус.

Д/д	Тодорхойлсон үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	2024	2025	MNS 4943:2015
1	Жинлэгдэх бодис, Ж/Б	мг/л	28.4	35.2	30
2	Перманганатын исэлдэх чанар, Пич	мг/л	1.58	6.53	20
3	Кальцийн ион, Ca ²⁺	мг/л	44	23.1	-
4	Магнийн ион, Mg ²⁺	мг/л	2.34	11.7	-
5	Аммонийн ион, NH ⁴⁺	мг/л	2.06	0.48	-
6	Нийт төмөр, Fe	мг/л	0.05	0.1	1
7	Хлорийн ион, Cl ⁻	мг/л	0.1	15.7	1
8	Сульфатын ион, SO ⁴²⁻	мг/л	23.7	9.8	-
9	Нитритийн ион, NO ₂	мг/л	0.016	0.043	-
10	Нитратийн ион, NO ₃	мг/л	4.74	2.82	-
11	Фосфатын ион PO ⁴³⁻	мг/л	0.07	0.077	1.5
12	Фтор F ⁻	мг/л	1.54	1.32	-
13	Хатуулаг	мг-экв/л	2.39	2.12	-
14	Натри, кали Na+K	мг/л	23.22	25.19	-
15	Цахилгаан дамжуулах чанар EC	-	328	291.6	-
16	Гидрокарбонат HCO ₃	мг/л	165.9	25.19	-
17	Эрдэжилт	мг/л	262.8	236.7	1000
18	pH	-	7.45	9.07	-

Шүүрлийн усны хатуулгын хэмжээ, мг/л

Шүүрлийн усны хэсгийн дүгнэлт

- Уурхайн шүүрлийн ус нь урвалын орчны хувьд саармаг–шүлтлэг орчинтой, 2025 онд рН 9.07 хүрч шүлтлэг шинж давамгайлсан байна. Энэ нь уурхайн олборлолт, овоолгын материалын найрлага, ус чулуулгийн харилцан үйлчлэлтэй холбоотой байж болзошгүй. Мөн дээжний хадгалалттай холбоотой байж болзошгүй.
- Жинлэгдэх бодисын агууламж 2025 онд 35.2 мг/л болж нэмэгдэн, MNS 4943:2015 стандартад заасан хүлцэх хэмжээнээс давсан нь шүүрлийн усанд хатуу болон хөвмөл бодисын хэмжээ ихэссэн буюу бохирдлын түвшин нэмэгдсэнтэй холбоотой байна.
- Хлорийн ион (Cl⁻)-ы агууламж 2025 онд огцом өсч, стандартад заасан хэмжээнээс хэтэрсэн нь уурхайн талбайд хүний үйл ажиллагаа, техникийн үйлчилгээ, ахуйн бохирдлын нөлөө байж болзошгүйг харуулж байна.
- Перманганатын исэлдэх чанар, азот (NH₄⁺, NO₂⁻, NO₃⁻) болон фосфатын нэгдлүүд нь стандартын хязгаарт байгаа нь уурхайн шүүрлийн усанд органик болон шим тэжээлийн бохирдол ноцтой түвшинд хүрээгүй болохыг илтгэнэ.
- 2025 онд цахилгаан дамжуулах чанар (EC) болон эрдэжилт буурсан нь ууссан давсны хэмжээ тогтвортой буюу буурах хандлагатай байгааг харуулна.

Хүснэгт 9. Гүний худгийн шинжилгээний үр дүн

Д/д	Тодорхойлсон үзүүлэлтүүд	Хэмжих нэгж	2024 оны дундаж агууламж	2025 оны дундаж агууламж	MNS0900:2018 Хүлцэх агууламж, мг/л
1	Жинлэгдэх бодис, Ж/Б	мг/л	26.4	6.8	
2	Перманганатын исэлдэх чанар, Пич	мг/л	1.26	5.06	
3	Кальцийн ион, Ca ²⁺	мг/л	41.7	62.5	100
4	Магнийн ион, Mg ²⁺	мг/л	7.49	7.02	30
5	Аммонийн ион, NH ₄ ⁺	мг/л	0.79	0.17	1.5
6	Нийт төмөр, Fe	мг/л	0.05	0.02	0.3
7	Хлорийн ион, Cl ⁻	мг/л	9.6	7.2	350

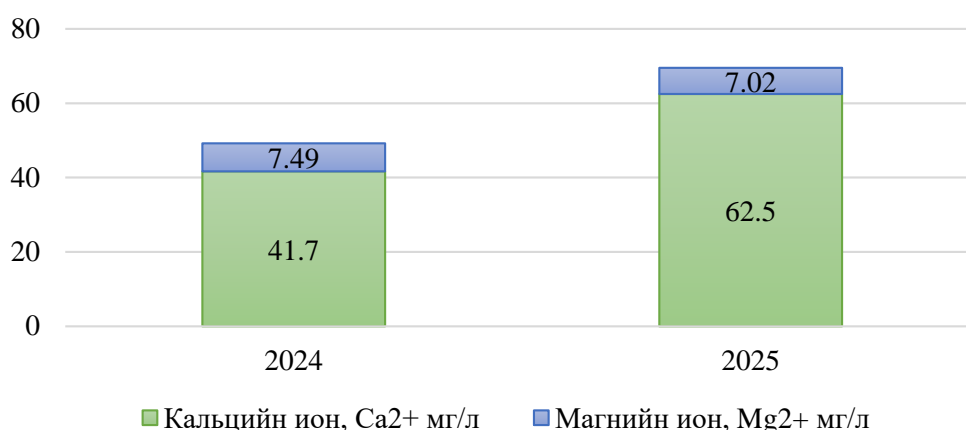
**Хэнтий аймгийн Батноров сумын нутагт орших
“Сэрвэн” нэртэй жоншны ордыг ашиглах төслийн
2026 оны Байгаль орчны менежментийн
төлөвлөгөө**

“Биг могоул гранд” ХХК

8	Сульфатын ион, SO ₄ 2-	мг/л	19.3	37.5	500
9	Нитритийн ион, NO ₂	мг/л	0.002	0.002	1
10	Нитратийн ион, NO ₃	мг/л	2.26	2.38	50
11	Фосфатын ион PO ₄ 3-	мг/л	0.002	0.028	3.5
12	Фтор F-	мг/л	1.61	0.97	0.7-1.5
13	Хатуулаг	мг-экв/л	2.7	3.7	7
14	Натри, кали Na+K	мг/л	71.65	120.19	
15	Цахилгаан дамжуулах чанар EC		586	729	1000
16	Гидрокарбонат HCO ₃	мг/л	298.9	458.7	
17	Эрдэжилт	мг/л	448.9	693.1	
18	pH	мг/л	7.51	8.15	6.5-8.5

Гүний худгийн усны хатуулгын хэмжээ, мг/л

Унд-ахуйн усны хэсгийн дүгнэлт

- Ундны худгаас авсан усны физик-химийн шинжилгээний үр дүнгээс харахад ихэнх үзүүлэлтүүд MNS 0900:2018 стандартын хүлцэх хэмжээнээс хэтрээгүй байна.
- Жинлэгдэх бодис болон перманганатын исэлдэх чанар нь 2024, 2025 онуудад харьцангуй бага түвшинд байгаа нь усанд механик болон органик бохирдол бага байгааг илтгэнэ.
- Кальци, магнийн ион, улмаар хатуулаг нь стандартын дээд хязгаараас доогуур байгаа бөгөөд ус нь дунд зэргийн хатуулагтай байна.
- Аммонийн ион, нитрит, нитрат, фосфат зэрэг азот, фосфорын нэгдлүүд нь хүлцэх хэмжээнээс үлэмж бага байгаа нь ахуйн болон биологийн бохирдлын нөлөө илрээгүй болохыг харуулж байна.
- Фторын агууламж 2024 онд 1.61 мг/л буюу стандартын дээд хязгаарыг бага зэрэг давсан боловч 2025 онд 0.97 мг/л болж буурч, хэвийн түвшинд орсон байна.
- Усны pH нь 7.51–8.15 буюу стандартын (6.5–8.5) хүлцэх хүрээнд, саармаг–шүлтлэг орчинтой байна.

**Хэнтий аймгийн Батноров сумын нутагт орших
“Сэрвэн” нэртэй жоншны ордыг ашиглах төслийн
2026 оны Байгаль орчны менежментийн
төлөвлөгөө**

“Биг могул гранд” ХХК

III. Агаарын чанарын хэмжилт

2024-2025 онд хэмжилт хийсэн нийт цэгүүдэд SO₂, NO₃, нийт тоосны агууламж нь MNS 4585:2025 стандартын хүлцэх хэмжээнээс хэтрээгүй байна.

Хүснэгт 10. Агаарын чанарын хяналт-шинжилгээний үр дүн

Д/д	Шинжилгээ авсан цэг	Шинжилсэн үзүүлэлтүүд					
		SO ₂		NO ₃		Нийт тоос	
		2024	2025	2024	2025	2024	2025
1	ажилчдын хотхон	0.047	0.021	0.063	0.008	0.06	0.011
2	Карьер	0.013	0.023	0.046	0.014	0.057	0.051
3	Тээврийн замын хажууд	0.021	0.029	0.025	0.017	0.011	0.01
4	Хүлцэх агууламж, MNS4585:2025	0.45		0.2		0.15	

**ХҮСНЭГТ 11. 2026 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ
НИЙТ ЗАРДАЛ**

№	Байгаль хамгаалах төлөвлөгөө	Зардал, мян.төг
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	6,300.0
2	Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	18,000.0
	Ногоон байгууламжын төлөвлөгөө	2,750.0
3	Дүйцүүлэн хамгааллын төлөвлөгөө	-
4	Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох төлөвлөгөө	-
5	Түүх соёлын өвийг хамгаалах төлөвлөгөө	-
6	Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	1,500.0
7	Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	1,100.0
8	Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	2,100.0
9	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	1,420.0
8	Нийт зардал	33,170.0

Төслийн 2026 онд хэрэгжүүлэх Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нийт зардал 33,170,000 (гучин гурван сая нэг зуун арван долоон мянга)-н төгрөг байна.

4.1. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө							
Д/д	Учруулах сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	Хэмжих нэгж, тоо ширхэг	Шаардагдах зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Хариуцах албан тушаалтан	Баримтлах эрхзүйн баримт бичиг
0	1	2	3	4	5	6	7
Агаарын чанарт учруулах сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө							
1.	Үйл ажиллагааны явцад тоосжилт үүсч орчны агаарын чанарт сөрөг нөлөө үзүүлэх	Уурхайн олборлолтын үе шатанд тоосжилт ихээр үүсэх үед усалгаа хийх	Тоосжилт их үүссэн тохиолдолд	1,800.0	Уурхай орчмын тоосжилтын хэмжээ зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс хэтэрсэн тохиолдолд	Уулын мастер, Байгаль орчны мэргэжилтэн	ЗТБХБ-ын сайдын 2011 оны 216 тоот тушаал. MNS4585:2007,
2.	Авто машин, техникээс ялгарах хорт хийн нөлөөгөөр агаарын чанар муудах	Үйл ажиллагаа явуулж буй талбайд тоосжилтын хэмжилт хийх хяналтын цэг тогтоож тогтмол хугацаанд хэмжилт хийх, тоосжилт их үүссэн үед мөрдөж ажиллах дотоод журмыг боловсруулж үйл ажиллагаандаа мөрдөж ажиллах	Уурхайд ашиглаж буй бүх тээврийн хэрэгслийн жолоочид мөрдүүлэх	ҮАЗ	Өдөр бүр хэмжилт хийн, хяналт тавьж ажиллах	Уурхайн хяналтын ажилтан, Байгаль орчны мэргэжилтэн	

3.		Уурхайд ашиглаж буй хүнд машин механизмын утааны хэмжээг стандартын шаардлага хангасан хэмжээнд байлгах, үзлэг шалгалтыг хийх, засвар үйлчилгээг тогтмол хийх	Уурхайд ашиглаж буй нийт хүнд машин механизм-д	1,500.0	Сард нэг удаа	Механик, ХАБ хариуцсан ажилтан, Байгаль орчны мэргэжилтэн	
4.	Уурхайн ажилчид болон орон нутгийн иргэдийн эрүүл мэндэд нөлөөлөх	Уурхайн ажиллагсад тоосноос хамгаалах хошуувч, амны хаалт, хүнсний нэмэлт бүтээгдэхүүнээр хангах, сургалт явуулах	Уурхайд ашиглаж буй бүх машин механизм	1,000.0	Тухайн жилд	ХАБ хариуцсан ажилтан	
Хөрсөн бүрхэвчид учруулах сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө							
5.	Орд ашиглалтын явцад хөрсний бүтэц, найрлагад өөрчлөлт орох, төслийн үйл ажиллагааны явцад үүссэн ахуйн хатуу, шингэн болон аюултай хог хаягдлын	Шинээр үйл ажиллагаа явуулах талбайн шимт хөрсийг ТЭЗҮ-ний дагуу хуулж, овоолго үүсгэн хадгалах	м3	ҮАЗ	Шинээр газар шорооны ажил эхлэх үед	Хяналтын инженер, Байгаль орчны	
6.		Барилга байгууламж, ажилчдын хотхоны гадна талбайд ногоон байгууламж бий болгох зорилгоор мод, сөөг тарьж ургуулах	500 ширхэг	ҮАЗ	2026 оны Хавар	Байгаль орчны мэргэжилтэн	

7.	нөлөөгөөр хөрс бохирдох, Газар шорооны ажлын үед хөрсөн бүрхэвчид эвдрэл үүсэх	Хөрс бохирдуулагч нүхэн жорлонг буулгаж, эко нойл байгуулах	тн	4,000.0	2026 онд	Уурхайн дарга, Байгаль орчны мэргэжилтэн	
8.		Уурхайн дотоод тээврийн замын дагуу тэмдэг, тэмдэглэгээ нэмж байршуулах	ш	1,000.0	2026 онд	ХАБ-ын ажилтан	
9.		Уурхайн кемпийн гадна байгуулсан хог хаягдал түр хадгалах цэгийг стандартын дагуу сайжруулж тохижуулах	м2	2,100.0	2026 онд	Уурхайн дарга Байгаль орчны мэргэжилтэн	
Гадаргын болон газрын доорх усны чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах арга хэмжээний төлөвлөгөө							
10.	Гүний усыг ашигласнаар усны нөөц хомсдох, усны бохирдол, шатах тослох материалыг алдснаар газрын доорх ус бохирдох	Тухайн жилийн ус ашиглалтын тайлан мэдээг холбогдох мэргэжлийн байгууллагад хүргүүлэх	-	ҮАЗ	2026 оны 12-р сарын 30-ний дотор	Байгаль орчны мэргэжилтэн	“Усны тухай” хууль

11.		Ус ашиглах зөвшөөрөл авч, гэрээ байгуулан, усны төлбөрийг тоолуурын заалтын дагуу тогтмол төлж ажиллах	м3	ҮАЗ	2026 онд	Байгаль орчны мэргэжилтэн	
12.		ШТМ хөрсөнд шууд асгарсан тохиолдолд түүнийг саармагжуулах, зайлуулах арга хэмжээг авч ажиллах	-	ҮАЗ	Үйл ажиллагааны турш тогтмол хяналттай ажиллах	Байгаль орчны мэргэжилтэн	
Ургамал ба амьтны аймагт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ							
13.	Хөрсөнд үүрлэдэг жижиг хөхтөн амьтад, бусад шавж зэрэг амьд биетүүдийн амьдрах орчин алдагдах, сүйтгэгдэх	Уурхайн эдэлбэрээс бусад эрүүл талбайд газар ухаж, амьтдын үүр нүх сүйтгэхгүй байх	-	ҮАЗ	Үйл ажиллагааны туршид тогтмол	Байгаль орчны мэргэжилтэн	“Байгаль орчныг хамгаалах тухай” хууль
	Хог хаягдлыг (хоолны) эмх замбраагүй хаяснаас болж зарим махчин амьтад идэх, амьтдын амьдрах орчин доройтох, бохирдох	Хог хаягдлын ангилан ялгаж, тогтмол хугацаанд зайлуулах, хогийн цэгийг халдваргүйжүүлж байх	Кг	ҮАЗ	Үйл ажиллагааны турш тогтмол	Байгаль орчны мэргэжилтэн	Амьтны тухай хууль, Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль

14.	Ахуйн гаралтай шингэн хаягдлыг зориулалтын цооногт хадгалж байгальд ээлтэй аргаар зохицуулах	Тн	2,000.0	Үйл ажиллагааны турш тогтмол	Байгаль орчны мэргэжилтэн	“Хог хаягдлын тухай” хууль
Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний нийт зардал: 6,300.00						

4.2. Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө

2025 онд ашиглалт явуулж буй талбайд өмнө илээр олборлолт явуулж эвдрэл үүссэн нийт хоёр хэсэг талбайд дүүргэлт хийн хэлбэршүүлж техникийн нөхөн сэргээлт хийсэн нийт техникийн нөхөн сэргээлт хийсэн талбайн хэмжээ биологийн нөхөн сэргээлтийн ажил гүйцэтгэсэн. 2025 онд Техникийн нөхөн сэргээлт хийж орон нутагт хүлээлгэн өгсөн талбай 0.56 га, Биологийн нөхөн сэргээлт хийсэн талбайн хэмжээ 1.33 га байна.

Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө						
<i>Д/д</i>	<i>Урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө</i>	<i>Хэмжих нэгж, тоо ширхэг</i>	<i>Шардагдах зардал, мян. төг</i>	<i>Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж</i>	<i>Хариуцах албан тушаалтан</i>	<i>Баримтлах эрхзүйн баримт бичиг</i>
0	1	2	3	4	5	6

1.	Шимт хөрсний овоолгыг түрэх, хучих	м3	7,250.0	2026 оны Хавар	Уулын мастер, Байгаль орчны мэргэжилтэн	“Байгаль орчин. Эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлт. Нэр томъёо, тодорхойлолт” MNS 5914 : 2008,
2.	Өмнө жилд техникийн нөхөн сэргээлт хийсэн талбайг дахин хэлбэршүүлж, холбогдох нөхөн сэргээлтийн стандартад заасан налууугийн дагуу хэлбэршүүлж налуулах	1 га	8,500.0	2026 оны Хавар	Байгаль орчны мэргэжилтэн	
Нийт зардал		18,000.00				

4.3. “Ногоон байгууламж”-ын төлөвлөгөө

<i>Д/д</i>	<i>Урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээбуруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө</i>	<i>Хэмжих нэгж, тоо ширхэг</i>	<i>Шаардагдах зардал, мян.төг</i>	<i>Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж</i>	<i>Хариуцах албан тушаалтан</i>	<i>Баримтлах эрхзүйн баримт бичиг</i>
<i>0</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>

1.	“Тэр бум” мод үндэсний хөтөлбөрийн хүрээнд төслийн талбайд жил бүр мод тарих	500 ширхэг	2,750.0 (суулгац худалдан авах зардал- 1,750.0, ногоон байгууламжийн арчилгаа- 1,000.0)	2026 оны Хавар	Уурхайн дарга, Байгаль орчны мэргэжилтэн	“Тэр бум” мод үндэсний хөтөлбөр
	Нийт зардал		2,750.0			

4.3. Дүйцүүлэн хамгааллын төлөвлөгөө

Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө						
Д/д	Урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ буруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	Хэмжих нэгж, тоо ширхэг	Шаардагдах зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Хариуцах албан тушаалтан	Баримтлах эрхзүйн баримт бичиг
0	1	2	3	4	5	6
1.	Батноров сумын мод үржүүлгийн талбай болон 5-р багийн мод үржүүлгийн талбайд тухайн бүсийн байгаль цаг уурт тохирсон мод тарьж орон нутагт хүлээлгэн өгөх	Ширхэг	ҮАЗ	2026 оны Хавар	Байгаль орчны мэргэжилтэн, Орон нутаг хариуцсан мэргэжилтэн	

2.	Батноров сумын удирдлагаас өгсөн саналын дагуу тухайн сум орон нутагт бичил уурхайчдын олборлосон эзэнгүй талбайд дүүргэлт хийх	га	ҮАЗ	Тухайн жилд	Байгаль орчны мэргэжилтэн	
3.	Мэргэжлийн байгууллагын зөвлөгөө, дүгнэлтийг үндэслэн зэрлэг амьтдыг хамгаалах биотехникийн арга хэмжээ төлөвлөж хэрэгжүүлэх	ш	ҮАЗ	Тухайн жилд	Байгаль орчны мэргэжилтэн, Орон нутаг хариуцсан мэргэжилтэн	
4.	Багийн иргэн, нөлөөллийн бүсийн малчин айл өрхийн саналыг харгалзан хүрзэн түрж өгөх	ш	ҮАЗ	Тухайн жилд	Байгаль орчны мэргэжилтэн, Орон нутаг хариуцсан мэргэжилтэн	
Нийт зардал		0.0				

4.4. Нүүлгэн шилжүүлэх нөхөн олговор олгох төлөвлөгөө

Төслийн хүрээнд нүүлгэн шилжүүлэх үйл ажиллагаа хийгдэхгүй тул БОМТ-нд нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээ тусгагдаагүй болно.

4.5. Түүх соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Уурхайн ашиглалтын үйл явцад түүх соёлын дурсгалт зүйлс олдвол уурхайн үйл ажиллагааг түр зогсоон зохих байгууллагад мэдэгдэж, түүх соёлын дурсгалт зүйлсийг хамгаалах ажлыг зохион байгуулах болно.

4.6. Осол эрсдлийн менежментийн төлөвлөгөө

Осол эрсдлийн менежментийн төлөвлөгөө						
Д/д	Урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ буруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	Хэмжих нэгж, тоо ширхэг	Шаардагдах зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Хариуцах албан тушаалтан	Баримтлах эрхзүйн баримт бичиг
0	1	2	3	4	5	6
1.	Техник, технологийн аюулгүй байдлыг тогтмол шалгах, хянах, машин техникийн үйлчилгээ засварыг тусгай бэлтгэсэн талбайд явуулж хэвших	Ширхэг	500.0	2026 оны Хавар	ХАБ-ын ажилтан	

2.	Уурхайн барилга байгууламж бүрт байрлуулсан галын хор байрлуулж хэвийн ажиллагааг тогтмол хянаж бүртгэдэг байх	га	ҮАЗ	Тухайн жилд	ХАБ-ын ажилтан	
3.	Аюулын үед хэрэгжүүлэх төлөвлөгөө боловсруулж батлуулах	ш	1,000.0	Тухайн жилд	ХАБ-ын ажилтан	
4.	Ажилчдыг хөдөлмөр хамгааллын хувцас хэрэгсэл, хүнсний нэмэлт бүтээгдэхүүнээр хангах	ш	ҮАЗ	Тухайн жилд	ХАБ-ын ажилтан	
Нийт зардал			1,500.0			

4.7. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө

1.1.Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө						
Д/д	Урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ буруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	Хэмжих нэгж, тоо ширхэг	Шаардагдах зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Хариуцах албан тушаалтан	Баримтлах эрхзүйн баримт бичиг
0	1	2	3	4	5	6
1.	Хог хаягдлыг ангилан ялгаж, дахин ашигладаг тогтолцоог нэвтрүүлэх	га	100.0	Төсөл хэрэгжих хугацаанд	Байгаль орчны мэргэжилтэн	
2.	Хатуу хог хаягдлыг цуглуулж нэгдсэн хогийн цэгт хүргэж устгадаг байх	-	100.0	Хуваарийн дагуу тогтмол	Байгаль орчны мэргэжилтэн	
3.	Хог хаягдал түр хадгалах хэсгийг стандартын дагуу битүүмжлэл сайтайгаар тохижуулах	м2	500.0	2026 онд	Байгаль орчны мэргэжилтэн	

4.	Хаягдал тосыг цуглуулах , тээвэрлэх эрх бүхий мэргэжлийн компанитай гэрээ байгуулан хамтран ажиллах	Тн	100.0	Үйл ажиллагааны турш	Байгаль орчны мэргэжилтэн		
5.	Хаягдал тос хуримтлуулах сав байршуулах	ш	200.0	2026 онд	Байгаль орчны мэргэжилтэн		
6.	Хог хаягдлыг хор уршиг, ангилан ялгах талаар ажиллагсад сургалт явуулах, хог хаягдлын мэдээллийн сан үүсгэх, бүртгэл хөтлөх	-	100.0	Үйл ажиллагааны турш	Байгаль орчны мэргэжилтэн		
Нийт зардал		1,100.0					

4.8. Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө

№	Урьдчилан сэргийлэх бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Тоо ширэг	Нэгжийн зардал	Нийт зардал	Хэрэгжүүлэх хугацаа давтамж	Баримтлах эрхзүйн баримт бичиг
Удирдлага зохион байгуулалтын хүрээнд авч хэрэгжүүлэх төлөвлөгөө								
1.	Байгаль орчны удирдлага зохион байгуулалтын арга хэлбэрийг үйл ажиллагаандаа хэрэгжүүлэх чиглэлээр үүрэг	Байгууллагын хэмжээнд	-	-	ҮАЗ	ҮАЗ	2026 он	- Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль - Байгаль орчинд

Хэнтий аймгийн Батноров сумын нутагт орших “Сэрвэн” нэртэй жоншны ордыг ашиглах төслийн 2026 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

“Биг могул гранд” ХХК

	хариуцлагын дотоод журам боловсруулж мөрдөх							нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хууль
2.	Байгаль орчныг хамгаалах, үйлдвэрлэлийн осол, гал түймэр, усны аюул мэтийн гэнэтийн ослоос урьдчилан сэргийлэх, осол гарсан тохиолдолд шуурхай арга хэмжээг зохион байгуулах талаарх сургалтыг жилд 1 удаа зохион байгуулах	Төслийн хэмжээнд	Хүн тоо	Нийт ажилчдад	1,000.0	1,000.0	2026 он	- Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай хууль - Газрын тухай хууль - Усны тухай хууль -Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль
3.	Галын аюулаас хамгаалах хэрэгсэл, эрүүл ахуйн хэрэгслээр хангах	Төслийн хэмжээнд	-	-	600.0	600.0	2026 он	- “Журам батлах тухай” БОАЖ-ын сайдын 2019 оны А/618 дугаар тушаал /Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам/
4.	Байгаль хамгаалахад орон нутгийн оролцоог идэвхжүүлэх сургалт, аян, уулзалт зөвлөгөөг жил бүр зохион байгуулах, тэдний санал зөвлөмжийг БОМТ-г хэрэгжүүлэх ажилд тусгах	Төслийн хэмжээнд	-	-	500.0	500.0	2026 он	

								- Байгаль орчны хамгаалал. Аж ахуйн нэгжийн экологийн паспорт. Үндсэн дүрэм. MNS 4219:1994

БҮЛЭГ ТАВ. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР

Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр нь “Сэрвэн” нэртэй жоншны ордыг ашиглах төслийн үйл ажиллагаанаас байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг илрүүлэх, бууруулах, арилгах зорилгоор агаар, хөрс, гадаргын болон газрын доорх ус, ургамал, амьтаны нөхцөл байдалд ажиглалт явуулах, хяналт шинжилгээ хийх үйл ажиллагааны удирдамж болно.

Уг ОХШХ- ийг төлөвлөхдөө хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд, тэдгээрийн байршил, дээж авах хугацаа, давтамж, хяналт шинжилгээ хийх аргачлал, стандарт зэргийг төслийн БОННУ-ний тайланд тусгаснаар оруулав.

Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Давтамжийн тоо	Нэгжийн зардал, мян.төг	Нийт зардал, мян.төг	Баримтлах стандарт, арга, аргачлал
Хөрсний шинжилгээ					
Хөрсний химийн үзүүлэлт (рН, Давс, ЦДЧ, CO ₂ , Ялзмаг, Ca+Mg, Ca, Mg P ₂ O ₅ , K ₂ O)	Хөрсний овоолго, кемпийн гадна талбай, засварын талбай, машин зогсоол	Жилд 3 удаа	20.0	160.0	MNS 3307:1991, MNS 3308:1991 Хөрс. Хөрсний химийн элементүүдийн нийт хэмжээг тодорхойлох арга
Хөрсний хүнд металлын бохирдол тодорхойлох (Cr, Cd, Pb, Ni, Cu, Zn)	Машин зогсоол, ШТС, засварын талбай	Жилд 3 удаа	25.0	150.0	MNS 3309:1991 Хөрс. Хөрсний хялбар уусдаг давсны химийн найрлагыг тодорхойлох арга

Усны шинжилгээ					
Усны химийн ерөнхий шинж чанар, ерөнхий хатуулгын хэмжээ, исэлдэх шинж чанар физик шинж чанар	Уурхайн шүүрлийн ус болон гүний худгаас	Жилд 3 удаа	46.0	184.0	MNS 0900:2018. Ундны ус, ундны усны хяналт шинжилгээ
Агаарын чанар					
— Хүхэрлэг хий (SO2) — Азотын давхар исэл (NO2) — PM2.5 тоосонцор — PM10 тоосонцор	Уурхайн карьер, тээврийн замын хажуугаас болон ажлын байр дотор	Жилд 3 удаа	30.0	180.0	
ОХШХ-ийн нийт зардал 674.0 мян.төг					

**ЗУРГАА. БОМТ, ТҮҮНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙГ ОРОЛЦОГЧ, СОНИРХОГЧ ТАЛУУДАД ТАЙЛАГНАХ, ХЭЛЭЛЦҮҮЛЭХ
ХУВААРЬ**

№	БОХТ-ний биелэлтийг тайлагнахад оролцогч талууд	Тайлагнах хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Зохион байгуулах хугацаа тов
	1	2	3	4
1	Батноров сумын Идэрмэг нэртэй 5-р багийн иргэд	ИНХ-д танилцуулах	Тухайн жилд хийгдсэн ажил	Тухайн оны 4-р улирал
2	Хэнтий аймгийн Байгаль орчны газар	https://eic.mn/envmng/ буюу Байгаль орчны мэдээллийн санд оруулах	Тухайн жилд байгаль орчны талаар хийгдсэн ажил нөхөн сэргээсэн ажлын акт болон холбогдох материал	Тухайн оны 11 - р сарын 1 дотор
3	Төрийн захиргааны төв байгууллага	https://eic.mn/envmng/ буюу Байгаль орчны мэдээллийн санд оруулах, тамгалуулах		Тухайн оны 12 - р сарын 1 дотор